

Storflaumen i Bjerkreimselva

søndag den 6. desember 2015

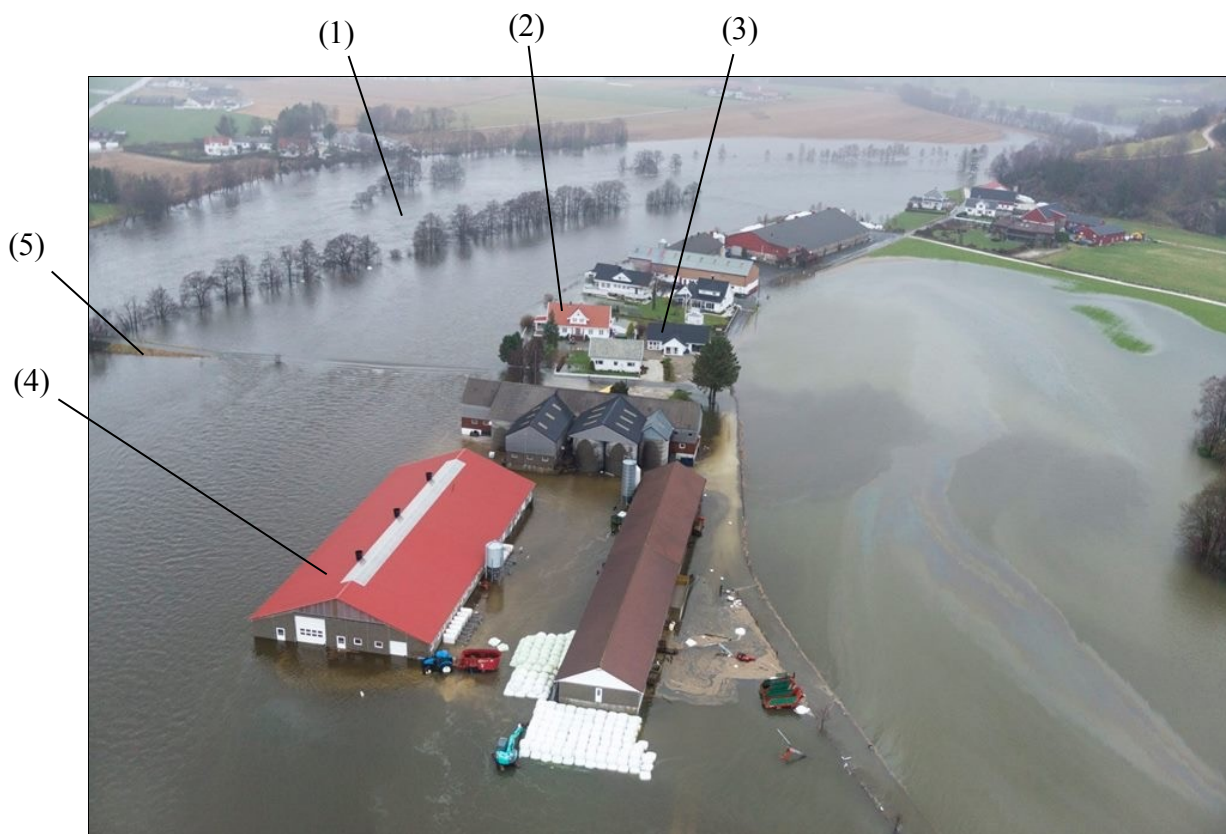
av

Paul Tengesdal

Det gårdsbruket i Bjerkreim som ble hardest rammet under denne flaumen var nok hos Aleksander Tengesdal og Anita Hestnes Tengesdal. De fekk god hjelp av naboer og fekk reddet ut mange av dyra sine fra det store kuffoset.

Andreas Tengesdal forteller om de dramatiske døgn som de opplevet under flaumen, og om kronprinsbesøket etterpå som de satte umåtelig pris på.

Joakim Apeland forteller også om hvordan de opplevet flaumen på Apeland. Kronprins Håkon kom på besøk til Vikeså og Tengesdal fredag 11. desember 2015.

Gården til Aleksander Tengesdal på Søre-Tengesdal.

Elveleiet til Bjerkreimselva (1) mellom Søre og Nordre Tengesdal. Aleksander Tengesdal og Anita Hestnes Tengesdal sitt heimehus (2) og hans foreldre; Andreas Tengesdal og Wenche Frøysnes Tengesdal sitt heimehus (3). Fjøset (4) hvor dyra vart evakuert. Vegen (5) over til Søre Tengesdal var stengt.

Aaland Gård, juli 2016
Paul Tengesdal

*Øverst; kommunehuset på Vikeså under flaumen.
Når vannstanden hadde gått ned kom kronprins Håkon på besøk med helikopter fra Oslo. Det landet på
grasmarka bak kommunehuset og kronprinsen ble tatt i mot av ordfører Torbjørn Ognedal.*

VIKESÅ SENTRUM

*Øverst; Vikeså sentrum sett fra øst.
Nederst; Vikeså sentrum sett fra nord.
Hele sentrumet står under vann, også Europaveg E39.*

OREELVA I NORMAL VANNSTAND OG I FLOMMEN

Storesteinen i Oreelva

HOLMEN – GJEDREM – OREMO

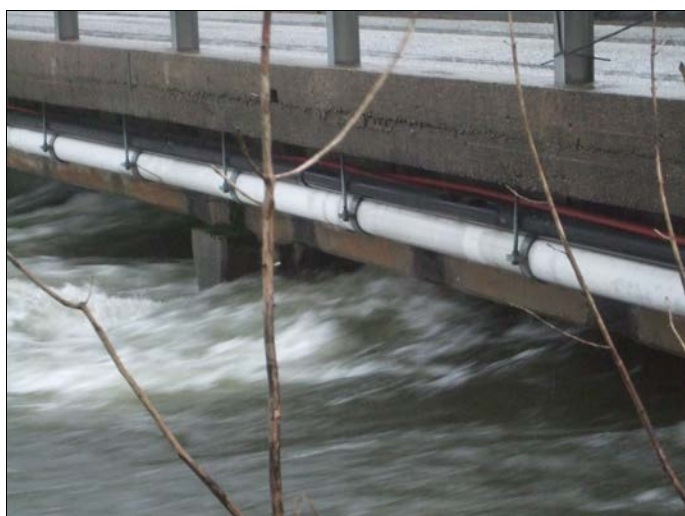

Det gamle pumpehuset på Aaland Gård

Pumpehuset for vatningsanleggene på Oremo

BJERKREIM SENTRUM

*Bjerkreim sentrum sett fra østsiden av brua.
Vannspruten stod opp mellom kjørebanelen og gangbanen ved siden.*

Bjerkeim sentrum sett fra vestsiden av brua. Brua avstengt med traktortilhengere på begge sider.

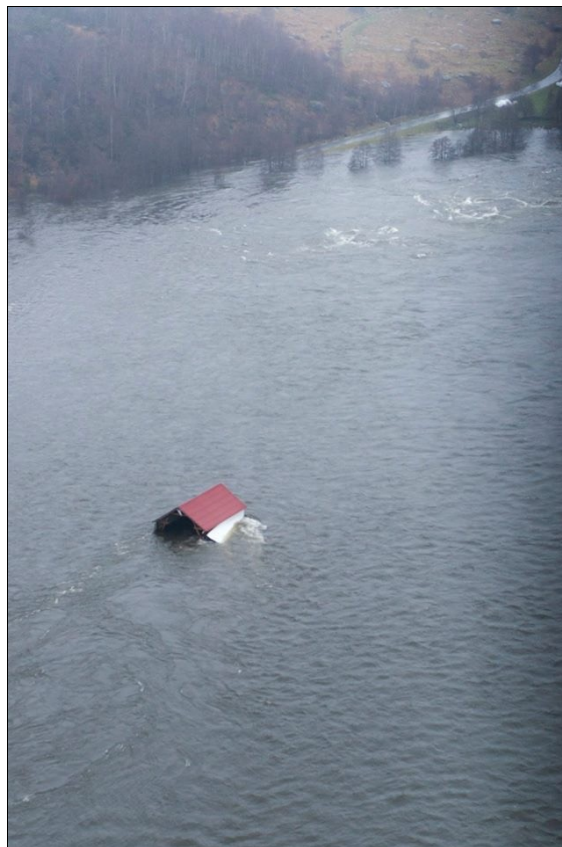
BJERKREIM BRU OVER E39

APELAND

HELLANDSMONA

KLEIVANE

TENGESDAL

KONPRINSBESØKET PÅ TENGESDAL

Aleksander Tengedal tar imot Kronprinsen.

Andreas Tengedal forteller om fantastiske naboer som hjalp til det de kunne med å berge dyr og få dem plassert i andre bygg, og kronprinsbesøket satte de umåtelig pris på.

Joakim Apeland var tilstede under lunchen på Vikeså. Han hadde en god samtale med Kronprinsen og vart imponert om hans viten og kunnskaper om flaumen. Joakim fortalte at han hadde håndhilst på kong Olav i sin vernepliktjeneste – den historien moret Kronprinsen meget.

*Kronprins Håkon med følge gjennom fjøset på Tengesdal.
Øverst: Dyra reddes ut av fjøset under flaumen med hjelp av gode naboer.*

FLAUMSKADER

Mange bygg stod under i vatn og fekk store skader, og flere bruer måtte utbedres. Størst var skaden på Spødervold-brua, men Tengesdals-brua og begge bruer i Kleivane måtte repareres. På Bjerkreim ble en betong-forstøtningsmur på flere meter like over brua tatt av flaumen. Den ligger nå straks nedenfor brua som et varig minne, uten at den gjorde skade på brua.

På Malmei ble vegbanen gravet ut et stykke nedenfor brua, like ved husa til Ivar og Bergliot Malmei. Og nedenfor Austrumdalsvatnets utløp forsvant også en del av vegbanen.

HVORDAN DE OPPLEVET FLAUMEN

Andreas Tengesdal fortel:

Me hadde nokre dramatiske og hektiske døgn når denne storflaumen satte inn, dette vil sitja i minne mitt så lenge eg lever. Men eg har også gode minne – den utrulege hjelpsomheten som kom fram fra mine næraste naboer – det kjem eg heller aldri til å gløyma. Det var bare heilt fantastisk!

Men så til sjøve flaumen og kordan me vart råka. Me skulle ha hjelp til kveldstellet på lørdagskvelden, men hjelpesmannen vart stoppa på Hellandsmona, her var vegen heilt stengt av vannmassane og han kom ikkje over. Då var klokka 5 på lørdag ettermiddag.

Etter kvart skjøna me at dette kom til å bæra gale i veg. Når klokka vart 7 om kvelden begynte me å få ut det som kunne bli vannskada hjå Aleksander og Anita. Naboen Arnt Willy hadde kontakt med kommunen. Folk på kommunen var også hjelpsomme og spurte etter om korleis det stod til her på Søre Tengesdal og om dei skulle hjelpa med noko. Men me meinte at me sjøve skulle klara dette åleine utan ekstra hjelp.

I 9-10 tida om kvelden gjekk straumen. Dette tykte me vart langt verre. Her gjekk Anita høygravid og me frykta for korleis det skulle gå om ho måtte føda. Eg følgte med på kordan vatnet steig og steig, og lurte svært på om det ville nå same vass-merke som flaumen i 1992 – til då det høgaste nivået i manns minne.

Me såg at det kunne gå svært galt med dyra i det nye fjaset. Me var oppe heile natta og arbeida, og naboane kom for å hjelpa. På søndags morgonen var det mykje vatn i alle kjellarne og vasstraumen var sterk overalt omkring fjosbygningane, det var svært farlig å gå der omkring.

I 7-8 tida søndags morgen begynte me å få ut dyra. Dei vassa då omkring med vatnet til like under magen. Eg vart svært forundra kor rolig dyra tok det, det virka som at dei forstod situasjonen og forhelt seg mest mulig rolige. Dette arbeidet gjekk faktisk betre enn me alle hadde frykta.

Tormod tok 12 kyr samt kviger og småkalver heim til det gamle fjaset sitt. Kjetil tok 30 kyr, og det vart igjen 50-60 gjeldkyr. Alle dyra vart tekne ut i sørenden av fjaset kor me kom til med traktorer og lastekasse. Me hadde ikkje mangel på hjelpesmannskap. Naboene hjalp til, så flyttinga gjekk godt. Og utpå søndagen såg me at vasstraumen begynte å minka. Då stupte me til sengs, alle som ein. Me var mest heilt utsletne etter det harde strevet. Og me avtalte å møtas att kl 4 på ettermiddagen.

Søndag kveld kl. 8 hadde vatnet sokke slik at golvet i fjaset igjen var tørt. Og mandag begynte me å renska i fjaset, med god hjelp av sivilforsvaret, dei stilte med 8-10 mann. Og heile tirsdag helt me på. Då fekk me også igang robotanlegget. Klokka 4 på ettermiddagen begynte me å flytta dyra tilbake og halv 9 om kvelden var alt på plass i eit nyvaska fjos og alle kyrene var molka. Det vart ei gledesstund for oss alle. Endelig var me tilbake i nokolunde normal gjenge.

Joakim Apeland fortel:

Heime hjå oss steig vatnet fort. Me kunne sjå kordan vatnet fløymet utover jordene meter for meter, og snart vart me inneslutta i eit stort hav omkring oss. Og vatnet steig. I første etasje flytte me alt me kunne opp på eit høgare nivå. Fryseboksen var full av matvarer, oppå denne sette me ein stor stamp full med matvarer. Og vatnet steig. På det høgaste nådde det 1,2 meter over golvet. Då låg alt i hulter til bulter som me hadde stabla opp. Fryseboksen låg kvelva på golvet.

Me må nevna Jan Tore Apeland, vår gode nabo, han kom tidt og ofte og såg etter kordan me hadde det, han var bare heilt fantastisk. Han fekk oss ut fra altanen i andre etasje og over i lasteskuffa på traktoren sin, når me flytte frå huset, straumause som me då var.

Eg hugsar at far min og Reiar Apeland fortalte om den store «næpeflaumen» i sin ungdom, når Arne Gjedrem kom til Apeland og henta fleire kjerrelasse nærper som var tekne av vassflaumen. Det var den største flaumen til da i manns minne.

Denne gongen stod vatnet 97 cm over golvet i festlokalet på kaia i Lauperak – tenk den vassmengda som hadde hopa seg opp i det store Ørsdalsvatnet – det er ikkje mange som forstår det!

HEGELSTAD BRU

Hegelstad bru fekk ingen varige skader.

SPØDERVOLD BRU

*Brua vart bygd i 1918, med stein i hver ende og trebru på midten.
I 1962 vart trebrua erstatta av spennbetongdragere på midten.
Flaumen ødela helt de gamle brukara som var opplagt av hogget stein for 98 år siden.*

SLIK SÅ DET UT ETTER FLAUMEN

*Flaumen gjorde stor skade langs elva.
På Bjerkreim forsvant en betong støttemur på flere meter, og vart liggende straks nedenfor brua.
Handicap fiskeplassen vart sterkt ødelagt.
Flere hundre siloballer gjekk på elva. 30 sauer vart innestående på en holme ute i elva på Tengesdal og omkom. Noen vart igjenfunne langt ute i sjøen, på Leidland ute på Egerøya.
Grantre fra Risholmen på Gjedrem ble også gjenfunnet ute i sjøen.*

STORFLAUMEN I ØRSDALEN

*Det striegnet og rant nedover fjellene over alt.
På jordene fra Vasssbø og ned til Ørsdalsvatnet fløymet vannet over,
og det vart gjort store ødeleggelser med utgraving og en straumlinje som veltet over.*

VANNFØRING I BJERKEIMSELELVA

Normal vannføring = 30 m³/sek

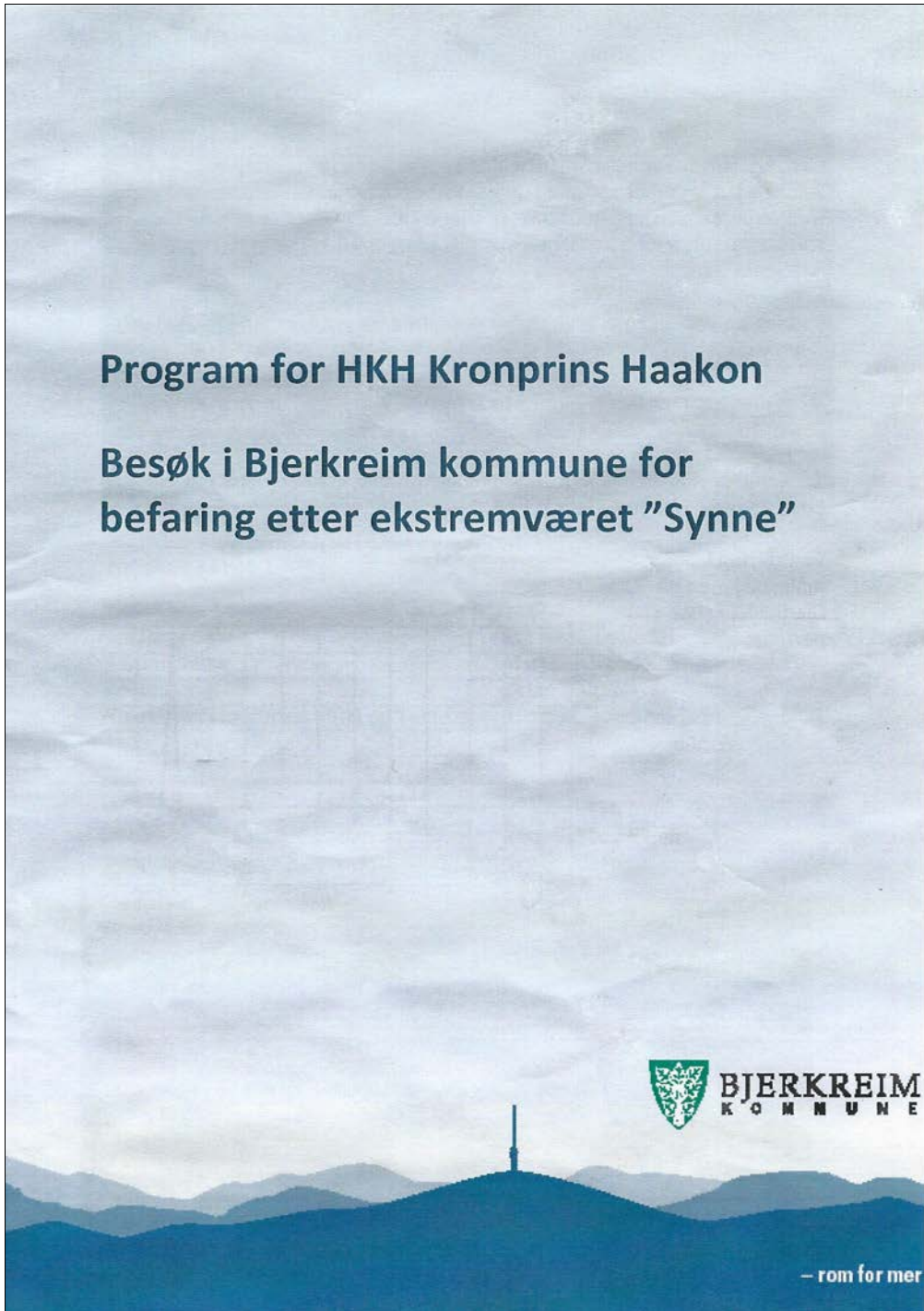
Middels flaum = 297 m³/sek

5-års flaum = 351 m³/sek

10-års flaum = 392 m³/sek

50-års flaum = 480 m³/sek

Storflaumen 2015 = 930 m³/sek

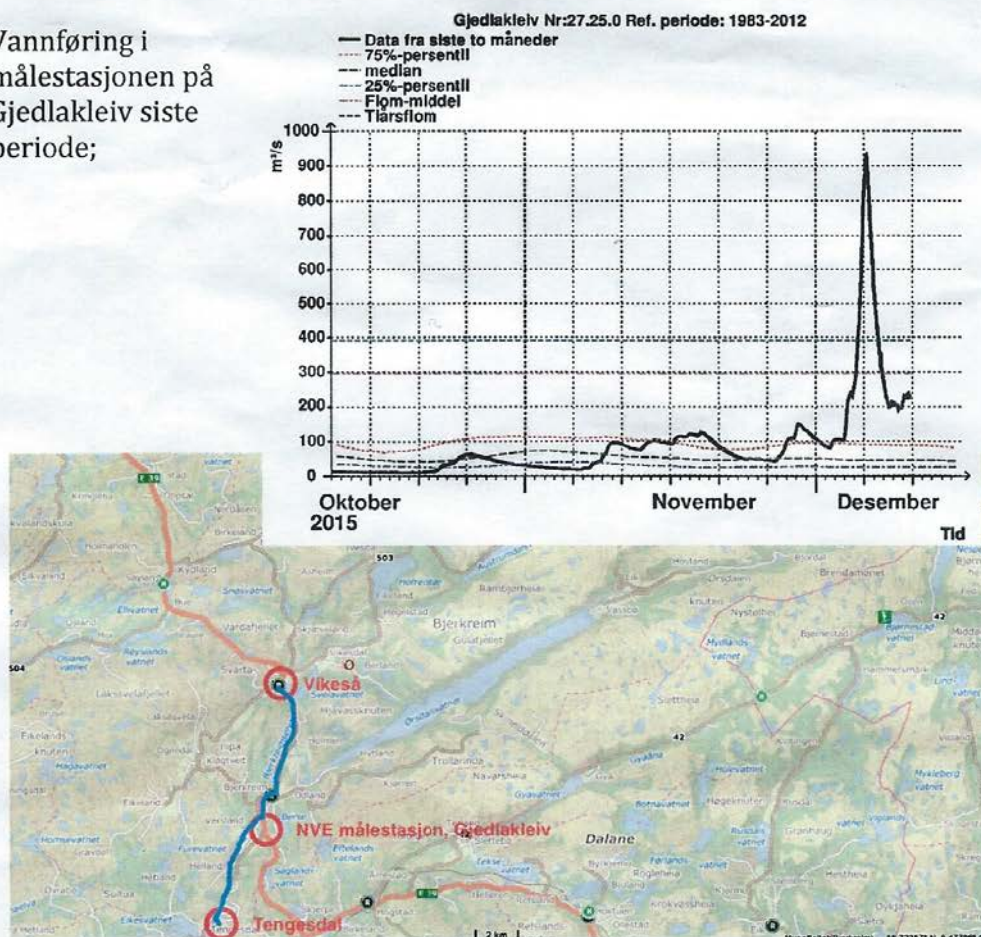
Bakgrunn

Ekstremværet "Synne" kom med stor nedbørsmengde i tillegg til at det allerede var kommet noe snø i fjellet og jordsmonnet var mettet med vann. Nedbøren var sterk og konsentrert. Bjerkreimselva er et av Rogalands største vassdrag med samlet elvelengde på over 70 km og et nedbørsfelt på 635 km².

Middel vannføring i Bjerkreimselva ved munningen i Egersund er 53,3 m³/s. Topp vannføring ved NVE sin målestasjon på Gjedlackleiv var 930 m³/s søndag morgen 6. desember. Innbyggere langs nedre del av vassdraget er kjent med at elven kan bli "flomstor", middelflom er 297 m³/s, femtiårsflom er her 480 m³/s.

Til vanlig er Bjerkreimselva en av landets beste lakseelver med et fiske i 2015 på over 10.000 kg laks.

Vannføring i målestasjonen på Gjedlackleiv siste periode;

Vikeså sentrum

Deltakere på hele besøket

Med på hele besøket

Ordfører

Varaordfører

Rådmann

Komm.sjef Landbruk, Miljø og Teknikk

Torbjørn Ognedal

Marthon Skårland

Ørjan Daltveit

Kristian Nomedal

Fylkesmannen i Rogaland

Fylkesmann

Kommunikasjonssjef

Ass fylkesberedskapssjef

Magnhild Meltveit Kleppa

John Gunnar Skien

Gry Evensen

Rogaland politidistrikt

Fungerende politimester

Leif Ole Topnes

Stipulert tidsplan

1100 Ankomst med helikopter

1107 Avreise fra kommunehuset med bil

1122 Ankomst gård på Tengesdal

1140 Avreise fra Tengesdal

1155 Ankomst kommunehuset på Vikeså, enkel lunsj med inviterte innbyggere/innsatspersoner

1220 Pressetreff utenfor kommunehuset på vei til helikopter

1230 Avreise fra Vikeså med helikopter

Besøk på Tengesdal

Møter på Tengesdal

Gårdbruker Aleksander Tengesdal m/kone Anita Hestnes Tengesdal
Nabogårdbruker Tormod Hestnes m/kone Merethe Hestnes
Nabogårdbruker Jorulf Slettebø m/kone Kirsten Slettebø
Naboer Bernt og Eldbjørg Hestnes
Nabo Anne Lise Hestnes

Mariann Svanes Distriktssjef Sivilforsvaret
Stein Arve Aase leder av Sivilforsvarsgruppe FIG-P Egersund, var aktiv i
 innsats, lenset hus og evakuerte personer i båt.

Aleksander Tengesdal hadde store vannmengder gjennom hele fjøset. 150 storfe var i fjøset. 100 ble evakuert med traktor og transportkasse. Da var nabofjøsene fulle og elven hadde stoppet å stige. 2 kalver druknet.

Det var nabogårdene som tok imot de evakuerte kyrene.

Jorulf Slettebø mistet selv 27 sauer/årslam som gikk ute på marken og beitet. Disse var det ikke mulig å få inn igjen. 2 stk kom seg på land lenger nede. Folk har sett druknede sauer i sjøen ved Egersund!

Gårdsbruk på Tengesdal Bilde: Stavanger Aftenblad

Besøk på Tengesdal

Møter på Tengesdal

Gårdbruker	Aleksander Tengesdal m/kone Anita Hestnes Tengesdal
Nabogårdbruker	Tormod Hestnes m/kone Merethe Hestnes
Nabogårdbruker	Jorulf Slettebø m/kone Kirsten Slettebø
Naboer	Bernt og Eldbjørg Hestnes
Nabo	Anne Lise Hestnes

Mariann Svanes Distriktssjef Sivilforsvaret
Stein Arve Aase leder av Sivilforsvarsgruppe FIG-P Egersund, var aktiv i innsats, lenset hus og evakuerte personer i båt.

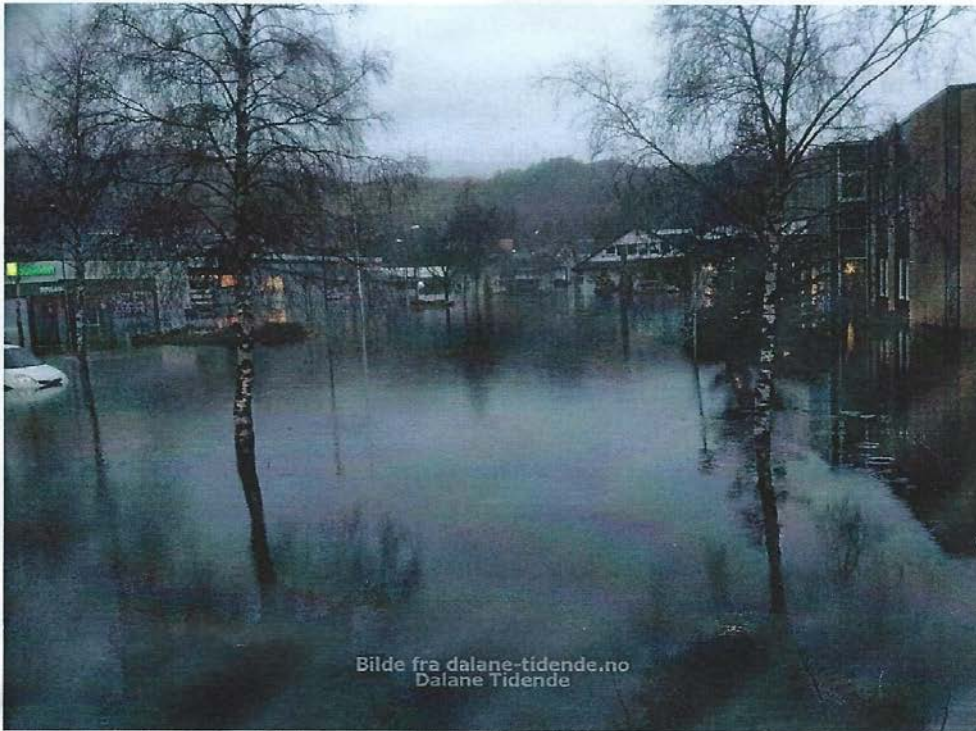
Aleksander Tengesdal hadde store vannmengder gjennom hele fjøset. 150 storfe var i fjøset. 100 ble evakuert med traktor og transportkasse. Da var nabofjøsene fulle og elven hadde stoppet å stige. 2 kalver druknet.

Det var nabogårdene som tok imot de evakuerte kyrene.

Jorulf Slettebø mistet selv 27 sauer/årslam som gikk ute på marken og beitet. Disse var det ikke mulig å få inn igjen. 2 stk kom seg på land lenger nede. Folk har sett druknede sauer i sjøen ved Egersund!

Gårdsbruk på Tengesdal Bilde: Stavanger Aftenblad

Perkeringsområde utenfor kommunehuset på Vikeså Bilde: Dalane Tidende

Kommunehuset på Vikeså Bilde: NRK

Retur til kommunehuset på Vikeså, enkel lunsj

Lunsjen er laget av Bjerkreim bygdekvinnelag

- hjemmelaget grovbrød fra Eldhuset på Vikeså
- julegeiter med Bjerkreimsoppskrift og geitost fra Bjerkreim
- røykelaks fra Bjerkreimselva
- persesylte fra Bjerkreim
- spekemat av sau fra Bjerkreim
- hjemmelaget potetsalat
- hjemmelaget eggerøre med egg fra Vikeså gård
- Bjerkreimskringle
- Bygdekvinnelaget sin egen lefse

Kaffe og mineralvann

På lunsjen møter også

Rita og Arne Edland. De reddet ca 500 inntil 3-dager gamle grisunger ved å grave opp voll rundt grisehuset. Arbeidet sto på store deler av natt til søndag. Naboen hadde gravemaskin på gården.

Gårdbrukere Rita og Arne Edland Bilde: Stavanger Aftenblad

Joakim og Klara Apeland. Huset deres ble omringet av vann og det steg opp i første etasje. De ble evakuert via traktorskuff fra veranda i andre etasje av huset sitt.

Bilder: Stavanger Aftenblad

Disse møter også på lunsjen

Alf Kjølberg – kommunalsjef for Levekår som jobbet med ulike områder lørdag-søndag

Ellen Cecilie Vikeså – avdelingsleder på omsorgssenteret som deltok i medisinsk sikring på omsorgssenteret og blant innbyggerne.

Øyvor Sønstabø – rådgiver for Levekår og deltok i medisinsk sikring av innbyggerne generelt.

Martin Byrkjedal – vaktmester med døgnvakt gjennom helgen.

DENNE ARTIKKELEN
DOKUMENTERER STORFLAUMEN I BJERKREIMSELVA
DEN 6. DESEMBER 2015
MED TEKST OG BILDER,
FRA KOMMUNEGRENSA I SØR
OG LANGT OPPOVER I BYGDA.

*

FOTO:
Stavanger Aftenblad
Dalane Tidende
NRK
Morten Åkre
Paul Tengesdal
Ebbe Jacobsen
Per Spødervold
Susan Hegelstad
Tor Gunnar Sandstøl
Åsmund Slettebø

Aaland Gård, juli 2016
Paul Tengesdal